„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком, недељом**, на целом табаку, а **уторником** на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н.
на један месец . . . . . 1 „ 20 н.
За Србију:
(*у сребру.*)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од ѳ свак врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ„ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 67. **У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 1. (13.) МАЈА 1877.** **ГОДИНА XII.**

ТЕЛЕГРАМИ „ЗАСТАВИ“.

БЕЧ 30. априла. Турски монитори отворише ватру на руске батерије испод Браиле. После подужег боја један умакне, други експлодира.

Беч 30. апр. (тел. кор. бир.) Јуче (28. апр.) између румунске батерије код Олтенице и турске батерије код Туртукаја бој, који је трајао пет сати. Турска батерија у пламену, истакла двапут белу заставу. Турци под ноћ повуку своју батерију натраг.

Беч 30. априла (тел. кор. бир.) Највећи турски монитор прснуо је пред Браилом у ваздух, погођен руским гранатима. — Румунска комора опуномоћила је владу, да може предузети све мере ради осигурања Румуније, те да ова после закљученог мира буде кадра заузети такав политички положај, којим ће моћи верно извршити своју историјску мисију на истоку. — Ђенерао Фергукатов посео је 26. априла Дијадин (код Бајазида, у малој Азији) без боја. — Дебату о источном питању одложио је енглески парламенат за понедељник.

АУСТРО-УГАРСКА И СРБИЈА.

Одма, како је одпочео руско-турски рат, наметнуло се само по себи питање и пријатељу и непријатељу: шта ће Србија радити? То је по све природно, кад се помисли, да је кнежевина Србија пролила најдрагоценију крв својих синова, да је толике жртве принела на олтар ослобођења и уједињења балканског Српства, да је управ она својим ратовањем изазвала велику Русију, да ступи самостално у борбу за бољак и унапређење угњетеног Славенства на балканском полуотоку. На први мах појмљиво је било и пријатељу и непријатељу српском, да кнежевина Србија неће моћи скрштених руку гледати крвави развитак догађаја око себе, него да ће струјом тих догађаја морати увучена бити та пре та после у акцију, која ће је кадра бити да одведе до оне узвишене мете, зарад које је прошлог лета развила заставу слободе хришћанске.

Но ми се овде нећемо да бавимо питањем: хоће ли и кад ће Србија заратити с Турском, јер и тако мислимо, да ће нам за расправу тога питања остати времена. Ал је вредно, да се обазремо на туркољубна гласила у Бечу и Будим-Пешти, која су прва бацила своје око на Београд и која живо прате све оно, што се у Србији у ово време догађа.

Ти туркоборци знају, да се у Србији спреме чине, они знају за тајне договоре и преговоре, што се данас између Србије и Русије чине, знају даље, да ће Србија најпре такозвани „полузванични“ рат против Турске водити, који ће се после, кад руска војска Дунав пређе изврсти у отворен рат. Туркољубци исти знају и то, да се између српских кнежевина удешава један операцијони план за ратовање у Босни и Херцеговини.

Колико је од свега тога истина, нећемо да испитујемо. Ал по ономе судећи, шта исти аустро-мађарски листови надовезују на те вести, каквим крупним гласом зборе и роморе услед тих вести, по свему томе може се јасно видети, куда циљају и на што смерају са изнашањем тих вести о Србији. Поглавито им је до тога стало, да на дотичном меродавном месту произведу струју, која ће повести на њихову воденицу. Радо би застрашили бауком панславенским, радо би предочили першпективу источног препорођаја у духу славенском, па би тим живим цртањем радо нагонили ову монархију, да се окрене што скорије против Русије и руских смерова на истоку, бојећи се зар, да огромни успеси руског оружја на бојном пољу нестворе свршене чине, који ће им неумољиво довикнути: касно сте поранили!

У том страху, да се пре времена не затрче у вратоломију, ил после догађаја да се незакасне, у том колебању пуни су разлагања, која имају добар део смешнога на себи. Тако пештанска труба Андрашијева, која исповеда да верује у акцијону способност свог грофа, не може, а да не призна, у каквом се чудном положају нашла аустро-угарска спољна политика у овом озбиљном времену. Гроф Андрашије казао је негда, да неће „из топова на врабце пуцати,“ а данас његови верни исповедају, да од малене и сваким грдњама обасипане Србије зависи, еда ли ће велика Аустро-Угарска остати неутрална, ил ће се одлучити на акцију. Ову монархију није манифест руског цара покренуо, козаци су без аустро-угарске препреке појурили на Дунаво, ал ову монархију потрести ће из основа звека оружја шумадијског и разбити јој миран санак њезин.

Ко би то могао веровати! Веровање је овде у толико теже, кад помислимо на оно, што се данас у Румунској збива. Та је кнежевина далеко већа од Србије, а тако је исто на јужној граници ове монархије. Па та држава склопила је познату конвенцију с Русијом и данас је фактично у рату са Турском. Уз то се као извесно наговештава, да ће се кнез Карло да прогласи независним од свога сузерена. Кад се још уз то дода, да у Ердељу живе Румуни и да ће по схваћању истих туркољуба Ердељ успостављењем независне краљевине румунске декомпонован бити, онда је по готову све наведено, што би се навести могло с аустро-мађарског гледишта против оснивања велике Србије на балканском полуотоку.

Па покрај свега тога, до сада бар званична Аустро-Угарска није ни гласка подигла против свега тога у Румунској, а камо ли да је кроком крочила. Како дакле да се верује тим туркољубивим листовима, да би ова монархија изазвана била ратом Србије против Турске? Оснива ли се та тврдња поглавито на томе, што би ту у питању биле славенске, ил боље рећи, српске земље?. У том случају руководила би спољну политику ове монархије мржња против Славена у опште, продужила би се она унутарња политика, која „Славене уз зид притискује.“ И то би тако било, кад би једини одлучујући фактор био мађарски народ у савезу с уставоверним Немцима, и кад не би било још једног фактора, који мотри и на оно, што иде у хатар самој држави као таковој, без обзира на извесне племенске тежње.

Пак шта би управо хтели ти туркоборци, ако би Србија збиља заратила? Они би ушли у акцију, ал против кога? Против никога. Посели би Босну, па чак и Србију, ал то се још не би смело тумачити, као да је непријатељско копље окомљено против саме Русије. Они би шта више кадри били доказивати, како је то у интересу руском, да им таки поуздан пријатељ с бока дође и са те их стране од сваке напасти сачува. А како им њихово туркољубље недозвољава ратовање на Турчина, то би и овом доказивали, како је поседнуће турских покрајина само у турском интересу. Да се пак аустро-угарска војска бори против босанских усташа и против малене Србије, то је испод достојанства велесилног, јер гроф Андрашија „не пуца из топова на врабце“. И тако би Аустро-Угарска по схваћању полузваничника истих била у рату, а не би имала непријатеља, с којим би се огледала. Бадава, ти туркоборци покрај све невоље своје, ипак су домишљани. Што нису толико сретни у тој својој домисли, томе нису они криви, него поглавито њихова данашња — кубура.

Таке аустро-угарске акције по нашем мнењу не може бити. Ова ће се монархија изјавити та пре та после ил на једну, ил на другу страну. Воља јој је, да бира. Акциона способност грофа Андрашија састојаће се у тој одлуци, а не у акцији којој се крсна имена не би знало. Што се пак тиче акционе способности саме ове монархије у погледу источног питања, ту ће довољно познавати како у Бечу, тако исто и у Београду, и према томе ће своје одлуке чинити. Сва остала новинарска усиљавања остаће узалудна и што је сада већа вика, то ће доцније големија брука да буде.

СА БОЈНОГ ПОЉА.

С. Вр. — У Букурешту 24. апр. О чемерном успеху турских монитора приликом бомбардовања отворене вароши Браиле, причају нам очевидци, који су синоћ амо приспели следеће:

20. априла око 10 сахата пре подне примете Руси са својих изван Браиле лежећих позиција, да се два турска монитора све ближе и ближе Браили спуштају, кад су оба монитора спрам саме вароши приспела била, тада Руси са својих позиција опале један топ у ваздух ради знака и опомене, да је даље пловити забрањено. Заповедници турских монитора у место да благу опомену у призрење узму, они на против, напере своје топове на варош и на батерије руске, кад је већ неколико пројектила које у Браилу, које нуз руске батерије пало, тада и руске батерије одговоре, и то са таквим успехом, да су се оба монитора на брзо за неко на спрам Браиле лежеће острово уклонити морали. — Очевидци казују, да је један од тих дели-монитора јако повређен. — Са турских монитора пало је у варош девет пројектила а толико и поред и изван позиција руских. Како у вароши, тако и на позицијама руским није било никаква квара, нити је ко рањен, нити је ко убијен. Толико о бомбардовању Браиле — а сад да вам кажем за једно друго бомбардовање.

22. априла из јутра па све до три сахата по подне бомбардоваше Турци са своја два монитора малену варошицу Рени, која између Галаца и Измаила лежи, овде је бомбардовање са свим озбиљно било, јер су Турци до 60 тврдих метака на варошицу бацили. Црква и више кућа јако су повређене. Ђулад, која су Турци на варош и руске позиције бацали тешка су између 20 и 60 ока. Сва је варошица остала као пуста; незнам вам извесно казати, да ли је у варошици ко рањен или мртав, оно се говори да је било и мртвих и рањених; кад што дознам јавићу вам опширније.

Руска авангарда стигла је ноћас под Ђурђево. Једно оделење Турака прешло је Дунав код Векета и тамо ужасна свирепства починила. Војске на Векету нема.

Народ из Подунавља непрестано прибегава овамо. Скупоћа је овде велика.

Неко мало неспоразумљење влада између руске и румунске владе због поште и телеграфа.

Велики кнез Никола посетио је позиције на Барбошу; — говори се да ће и Букурешт доћи.

У војсци турској помор је велик, само је у Рушчуку од 1. па до 15. априла од редовне војске 541, а од нередовне преко 700 људи помрло.

Војска још једнако прелази Прут и спушћа се Дунаву. — Ноћас или сутра 25. наиђаће до 26. проћи ће нуз Букуреште она војска, која има задатак Ђурђево, и као што веле, Турин-Магуреле области посести.

ДОПИСИ.

? — **Котор**, 21. априла. — Прелазак руске војске преко Прута, чује се громовито па све стране Црне Горе, и по околини, услед чега и витешки кнез Црне Горе кренуо је у недељу 17. с Цетиња, да се на ново бори за слободу српског народа. Његов полазак био је величанствен, и пун јуначкога одушевљења, као што приличи дичној и племенитој лози Петровића.

Кнез Никола је пре свега пошао у манастиру у цркви Св. Петра, да присуствује на благодарење за здравље великога православног цара Александра, свију Славена великодушног покровитеља. Пошао је да богу благодари за здравље његово, који се ријешио са својом великом Русијом избавити робујућу славенску браћу испод исламског варваризма. — Пред црквом поздрављен је био баталионом његове гарде, који је носио мале тробојне барјачиће, међу којима лепршао се барјак Душанов, кога носаше г. Зеко Машанов. Кнеза пратаху сви великодостојни чинови странијех сила и Црне Горе. Преосвештени митрополит са свештенством одслужио је благодарење за цара Александра, а молебствија за кнеза Николу и његову војску, која ступа борити се за православиje и избављење своје страдајуће браће. У цркви је господин митрополит благословио кнеза и његове јунаке покропивши са светом водицом, као и све присуствујуће, које величанствени призор даваше.

Пошто је из цркве изишао, спремна гарда опет га је са највећом почашћу допратила до његова двора, где је четврт сата пробавио, поздрављајући се са свијетлом породицом. Пред двором чекао га је многобројни народ и чиновништво са свештенством, са којима се Његова Свјетлост поздравио. На двадесет корачаја чекала га је уврштена гарда у двојне редове, са двије стране, са којема заповједаше г. Ђуро Петровић, — за њим су стојале двије батерије острагушких топова. Када кнез Никола узјаха свог коња и крену на бојно поље, засвира војена банда родољубну пјесму кнежеву „онамо онамо“ којега окружаваху млади Обилићи — пет Петровића гг. Ђуро, Шако, Филип, Блажо и Марко уз војводе и сенаторе, који даваху пуну наду сјајним победама као што су се у прошлој години показали и као прваци у бојевима предњачили. Кнеза је милина била виђети каквим одушевљењем и радошћу иђаше уз поље цетињско. Цијело становништво, страни заступници и чиновници пратили су га до саме границе пјешке не одступајући од пратње макар што велика киша падаше при његову кретању.

На Цетињу је остала свијетла кнегиња Милена са насљедником Данилом. А преосвештени митрополит са сенаторима: Вујовићем, Вукотићем и Церовићем, да врше потребе које се имају чинити за пребјегли народ у Црној гори, као и за поредак.

Говори се да је на Цетињу именован и благотворителни комитет под предсједништвом кнегиње Милене, који ће давати помоћ страдајућем народу, ком је из Петрограда послато неколико хиљада рубаља.

Извоз жита и брашна овди једнако траје помоћу велике Русије, да се снабдије са храном црногорски и херцеговачки народ у продужењу рата са Турском.

Крвавих окршаја још се није збило како у Херцеговини тако ни на страни Арбаније, премда се чека сваки час на Крстцу у Дуги ђе предводи војвода Петар Вукотић.

Јуче лојдовим редовним паробродом из Трста овде стиже г. Божо Петровић, враћајући се са сретног свог пута из Цариграда. Пролазећи паробод кроз бокешки залив сва мјеста гди Срби станују поздравила су га са пуцањем из прангија и подигнутим барјацима. — Кад се близу Котора приближио, и одавде се пуцало. Многи грађани пођоше на паробод да га поздраве. Овде се задржао само два сата код црногорског агента, г. Петра Рамадановића, пак у подне кренуо је пут Цетиња скупа са неколико перјаника, који су му дошли на сусрет. —

У Сарајеву 22. априла. Који се не може измирити и помирити с правим — дјејствителним — животом, свагда ће га и свак фантастичним — ако не горе — назвати. Ми се не би тако често с папиштанским гласилом, с том клепетушом „Обзором“ загребачким бавили, кад неби не само Мадригал, него плод крајњег безобразлука изкварене природе показивао.

Њему дакле тјесна је за његово велико хрватство и Босна, него сад оће и Србију!

Разумемо да ништа није теже колико растајати се са старим врјеменом, старим жељама и традицијама, иза којих под образином патриотизма и хришћанства крије се најгрјешни егоизам и најнечистија накана.

Спремати опћинство на оно, што тек у машти романтичног пјесника постоји, коме је допуштено не само освајати туђе земље и народе, него их и стварати и себи уображавати да му се морају сви елементи, као како чемерно робље мрском господару, покоравати, ми мислимо да није слободно једном озбиљном листу, који се хвали, да је гласило читавог једног народа. Јер ако ико не смје гледати свјет кроз на очареи највеличанственијих и најестетичнијих машти, то најмање смије човјек и лист, који се с политиком бави, кад је њему под морањем, да стане очи у очи — „лицем к лицу“ — пред прозу живота и пред практику, која не трпи абстрактне лоѓике.

Лако је папиштанском „Обзору“ сипати простачку грдњу и подлу потвору на Петрановића, јер артија све трпи — кад је чипра савјести отврдла, — али кош судбине увјек је препун тајана.

Што је Србија за оно, што је и на небу и на земљи најсветије и најдивније, све што је могла жртвовала и још увјек готова и себе жртвовати за ту узвишену мисију; а што је прокрчила с лешинама својих славних и јуначких синова пут великој војсци сјеверног дива „цара ослободитеља“ и ослобођењу, не само словенских, грчких и румунских хришћана, него и свију, који од толико вјекова јоче и издишу у мукама подносећи разбојничко турско ропство, за то „с приводом Русије“ зар је заслужила да је Аустрија покори!

Једном смо на овом мјесту рекли, да ријеч „немогућност“ не постоји у политичном речнику,

а сад велимо, да и ако је уз апсолутну оправду релативна испод руке, уз правду чисте савјести практична једнакост, уз приједступ разни обзира, који приједступ тумаче и казан блаже, али то смијемо рећи на основу аутентичног знања, да само тадај источно се питање на штету српског ослобођења и уједињења рјешити може, кад би сва руска војска онако пропала, како би клепетуша загребачка желила да пропадне српски народ, и да Аустрија подјарми српске земље: Босну и Србију. Прије ће сва велика и православна Русија папиштанска постати, него ли допустити Аустрији, да подјарми српске земље: Босну и Србију.

Онда пак кад „Обзор“ понесе свој магични шатор с војском аустријском у Босну, онда ће се морати прјестолница аустријска у Загреб премјестити. То ако се делији „Обзору“ допада, и ми велимо: тешик. У том случају збило би се оно, што је славни војвода Вилхелмов, Молтке, у сабору казао, а с тим и пророштво Волтерово о пропасти турске царевине, које је у писму царици Екатарини II. рекао: „Quand une fois on a tire l'épée on ne peut prevoir comment les choses finirons.“ (Једном кад се исуче мач из корица, нико предвидети не може какав ће крај бити.)

Да су сви живци раздражени делији „Обзору“ то се најбоље види из сваког његова чланка и сваке врсте, али све узалуд: мали човек малена и снага, па и све кад би та снага била онако јака и могућа, као машта папиштанског „Обзора.“

А иначе, кад је свјет већ досудио извјесну и вјечну смрт романтичној школи и „бога појезије“, кашње смрти кога и сунце ће помрчати, грандиозног пјесника Виктора Хуга, за то, што је као ђенијални новатор пошао лажљивим путем, по ком идући унио је у литературу толико личне фантазије, не осврћући се на пространство нашег вјека, који тежи и греде к тачном тумачењу — анализи — и натурализму. Нити ће од вјечне смрти ову школу спасти ни то, што Хуго, чудовиште пјесништва, зна сваки свој производ завршити с чудним апотеозом, кад свак види да то, што он пјева, нити је кад било природно, нити ће кад бити. На пр. ко неће у овој материној љубави према сину опазити чудновату машту прије него ли лепоту и истину природе:

„J'ai vole le plus beau de vos anges, Seigneur,
Et j'oi pris un morceau du ciel, pour faire un lange.
Seigneur, il est l' enfant, mais il est reste l' ange.
Je tiens le paradis du bon Dien dans mes bras.

(Украла сам твог најлепшег анђела, господе, па сам комад неба одкинула те му пелене направила. Господе! он и ако је чедо, али је ипак анђел. Та на рукама рај небесни држим.)

Као што је ово појезија и то фантастична а не натурална, тако је и писање клепетуше „Обзора“ брбљање и ништа више. Без крви Србин нити је изгубио царство, без крви, женски, неће га ни рођеном дати, а не туђину и душманину. А да је то Србија, колевка Ђорђа, Милоша и Вељка већ показала. „Обзору“ довикујемо: погрјешке једног нараштаја увјек су смртоносне, јер и најкашњи нараштаји шњиме се окуже. Мисли ли „Обзор“ својим фарисејским писањем натушкати сав хрватски народ и све аустријске Славене противу нас, који живи нећемо ничијег више јарма, њему је слободно демонски посао продужити и ако ће бити Сисифов. Слободно му није — јер није поштено и уљудно — подметати нама оно, што не мислимо и што не желимо. Налази ли се хрватски народ срећан и задовољан под Аустријом, ми му ту срећу не завидимо, нити желимо и мислимо ићи га отимати, као нити сметати му његов и умни и материјални и политични и социјални и фамилијарни напредак. То исто имамо право и од њега очекивати. Он нек се не брине може ли, неможе ли Србија нас ослободити. Ми смо се дигли, а и Србија је заратила и све на коцку метнула да нас избави и ослободи. Не узмогне ли се сад наше ослобођење догодити, ми ћемо као Срби и јунаци попут косовских мученика са собом и своје ослобођење саранити, али јарам ропства промјенити живи нећемо

Тврда је вера „Обзоре“, ово је одлука сваког Србина од Бојане до Дунава. А ако климента Божић, концеписта гадних турско-аустријских шпијуна и српских изрода „Дугоносића“ мисли, е је и јадна и цигла истинита, што он по „Обзору“ спрда против Петрановића, нек као поштен човјек са својим именом изађе на срједу, а не под именом „Емила Дугоносића“ да се као подли опадач и непоштен човјек крије и посао briganti di penna тера.

Ако пак „Обзор“ мисли да ће својом подлости и језуитизмом успјети па одвратити од посла и омрзнути рад радиним патриотима износећи никад ни помишљене бједе на њих и правдајући најсрамотније изроде поштеног и уљудног друштва вара се. Славни немачки научењак Ридељ казује, како мајке на острву Целебесу стежу с даскама и конопљем главе својој дјеци 4—5 мјесеци, само да добију неприродну форму, јер је за њих природа наказа. Слично тим матерама хтјео би и „Обзор“ неприродни течај и повјести и народним тежњама дати, јер је он природном давно казао: ејсадиле.

Што је Петрановић ставио себи за задаћу: „Spronare i pigri, incuorare i timidi, sferzare gli avversi alla indipendenza e alla liberta della partia“ (лемати лење, срчанити страшиве, шибати противнике независности и слободе народне) знамо ми да је то његово највеће издајство код аустро-турски шпијуна и проданих подлих духова.

Ти „Обзоре“ знаш за честита дјела Петрановића, на кога си сад најподлијим начином ударио. Ти си штампао званични акт односно његова прогонства, а шеф „Дугоносића“ изрекао званично независност Петрановића. Камо ти образ и поштење слободна и поштена листа?!

Из пакрачке дијецезе. Пошто се је у поштованом листу „Застави“ страном из епархијских скупштина, страном по групираном појединих дијецеза или протопресвитерата свештенству а страном пак и по појединим свештеницима или световним људима о уређењу и дотацији православног свештенства српске патријаршије наше, која ће се у сљедећој саборској сезони коначно и стално уредити имати, различито писало, а из ове дијецезе као да она и непостоји или као да је овде свештенство са саборском уредбом од 186⁴/₅ године сасвим задовољно, о велеважном овом, и за народ и свештенство, предмету јошт ни речице се чуло није; с разлога тога узимам си ја част славно уредништво „Заставе“ учтиво замолити, да би овој по мени састављеној нижеследећој основи о уређењу и дотацији свештенства, места у своме листу уступило. Нека би био овај израдак послужио као прилог к коначном решењу овог важног питања!

Та пак основа држећи се поглавито саборске уредбе од 186⁴/₅ године и највишјег краљ. решкрипта од 10. августа 1868 гласила би овако.

1. §. остао би у целости својој.

2. §. Код једне цркве има један парох, гди пак у једној црквеној општини има више цркви, може код сваке оне цркве бити парох гди је до ове уредбе био.

§. §. 3, 4, 5, 6, 7, 8. 9, 10, и 11 остали би у целости својој.

12. §. Снабдење систематизираних капелана састојало би се из годишње плате место бира и штоле у новчаној своти од 400 фор.

13. §. Годишња плата парохијског свештенства место бира и штоле, одредила би се у сталним по класама годишњег службовања разређеним свотама и по томе би се свештеници без разлике, у обсегу целе српске патријаршије уврстили у осам разреда.

I. разред дошао би на служење свештенство преко 40 година	— — — — —	1100 фор.
II. разред од 35—40 година	— —	1000 „
III. разред од 30—35 „	— —	900 „
IV. разред од 25—30 „	— —	800 „
V. разред од 20—25 „	— —	700 „
VII. разред од 15—20 „	— —	600 „
VIII. разред од 10—15 „	— —	500 „
VIII. разред до 10— „	— —	400 „

За основ и кључ овог распореда имао би се узети поглавито број душа солидарно за целу српску патријаршију.

Частници, чиновници, адвокати, лечници, трговци и занатлије доделили би се у три разреда, које би црквена скупштина по мери плате и привреде њиове установила и то:

I. разред имао би плаћати	— — —	3. фор.
II. разред	— — — — — — —	2. „
III. разред	— — — — — — —	1. „

Црквени одбори дужни би били концем сваке године тачан извјештај о укупном броју душа, посебно пак о броју частника, чиновника и т. д., ако би их гди било, и о броју парохијских сесија у споразуму са местним свештенством саставити и такови под строгом одговорности дотичног председника, а ако би гди од потребе било, и новчаном казни до 20 фор. епархијском административном одбору пошиљати, који би по том по сакупљеним датама пронађени за целу епархију број душа саборском одбору ради одмерења колико би на поједину душу у целој јерархији годишње одпало платити, одашиљати могао.

По одлуци саборског одбора, која би се свим епархијским адм. одборима саобштила, могао би поједини епархијски адм. одбор, сваки поједини црк. одбор о своти, урачунајући овамо и накнаду за сесију, гди је неби било, колико која црквена општина парохијала годишње платити има, поради распореза извјестити.

Годишњу своту, која би се за поједине црквене општине по епархијском адм. одбору установила била, би дужна свака црквена скупштина најдуље до конца марта у присутству политичке власти као законитог сведока по броју душа или како по околностима за правичније нађе распорезати, с обзиром на сиромашнију класу местног житељства.

За прву годину док јошт распорез у напред неби изведен био, могао би предујмити саборски одбор потребну своту за подмирење свештенства осим накнаде за сесије и верозаконског приноса из неприкосновеног народног фонда, коју своту обвезане би биле црквене општине у три прве године уједно са каматама 8% и то сваке године по ⅓ предујмљеног дуга заједно са парохијалом распорезивати и посредством епархијских адм. одбора саборском одбору, односно народном фонду повратити.

У војеној као и развојаченој већ крајини могла би се плаћати накнада за сесије као што је то било и за време обстојавше крајине из крајишког провентног фонда, или би се црквеним општинама по надлежним крајишким и политичким властима а у провинцијалу по властелинствима подпуно или дјеломице сесије у нарави одмјерити могле, а у најпоследњем случају дужне би биле поједине црквене општине накнаду за подпуну сесију, гди је неби било, саме распорезивати и свештенику својем исплаћивати.

Црквене општине дужне би биле на парохијалне сесије државни порез и ине трошкове подмиривати, пошто у много црквених општина, особито које су у бреговитим и каменитим пределима, таквих сесија имаде које опредјељену накнаду за сесију у готовом новцу, макар се како обделавале, никако изнети немогу.

Ако црквени одбори неби из којих му било разлоги у стању били разпорезану на њихову црквену општину своту у три оброка и то ⅓ до конца марта, ⅓ до конца јуна а ⅓ до конца месеца септембра сабрати и епархијском адм. одбору предати, онда би сваки поједини црквени одбор под строгом одговорности председника, а ако би гди од потребе било, и новчаном казни до 10. фор. са поднеском изказа дужника епархијском адм. одбору пријавити дужан био, који би по том по политичкој власти, којој би се у дужност ставити морало, путем екзекутивним најдуже до конца године остатак дуга утјерати дати могао.

Месечну плату како парохијском свештенству тако и систематизираним капеланима и протопресвитератским помоћницима распошиљати би могли нуз повратницу, која би за признаницу служила, епархијски адм. одбори службено поштом сваког месеца унапред.

§. §. 15, 16, 17, 18, 19, 20 и 21. остали би у целости својој.

§. 22 Протопресвитери ако званично у протопресвитерату сьојем као што то бива пригодом годишње визите путују или ако би по епархијској управи на какову истрагу одређени били, имали би безплатан подвоз или накнаду за такови и 4. фор. дневнице, у овом последњем случају припадало би такођер ово исто и осталим члановима епархијске управе, а то би црквени одбори одмах по свршеном делу дотичницима подмирити морали.

Са протопресвитерскима процентима пак могла би се два чиновника и то један од свештеничког чина а други од световних поставити, који би са постојећим већ биљежником код епархијске управе стално намештени били, те који би под надзором и управом дијецезана са примањем новца, који би се по црквеним одборима припошиљао као такођер и са распошиљањем таковог на поједине свештенике, руководили. Они би исто тако дописе и налоге на црквене општине и парохијско свештенство непосредно управљати могли, јербо распошиљањем такових, као што је то досад обичај био, преко протопрезвитера од једног парохијског места до другог окружног многа црквена општина или парох недобијају дописа или налога, и више месеци прође, а догоди се и то да многи недобије никако, јербо се такови или занемаре или изгубе а при том су још неки г. г. протопрезвитери. за себи олакшати у обичај узели приспослане од више власти дописе и налоге, који би се црквеним општинама и парохијском свештенству у извору саобштити морали, и скраћивати. Ако се пак ово усвојити неби могло, онда би се тај новац на исплаћивање путних трошкова и дневница члановима епархијске управе употребити могао.

23. §. Код сваког протопресвитерата имао би постојати по један протопресвитератски помоћник са годишњом платом од 400 фор. 15% станарине и 40 фор. за огрев, који би помоћник не само у месту протопресвитера свештеничке и писарске дужности обављао, него би и у целом протопресвитерату парохијске свештенике, нарочито оне, који су по местима једини и у случају њиховог запречења и кратковремене болести на потраживање њихово замењивати и испомагати био дужан.

Плата би се ова распорезивала са парохијалом као и за систематизиране капелане по душама солидарно у целој српској патријаршији.

§ § 24, 25 и 26 могли би у целости својој остати.

27 § могао би гласити: Када би се с временом редукцијом и смрћу парохијског свештенства сада постојећег парохије на мањи број свеле, онда ће сабор свештенство у три разреда подијелити имати и то:

I. разред дошао би на служење свештенство преко 30 година	— — — — —	1200 фор.
II. разред од 15—30 година	—	1000 „
III. разред до 15— „	— —	800 „

Сада пак, да би се ова моја основа о коначном и сталном уређењу и дотацији свештенства уважила и усвојила навести ћу овди читајућем свету пет најглавнијих разлога:

1. Што би многи младић радије чину свештеничком него ли другој којој струци одао се;

2. Што би се већем делу народа ниже класе у српској нашој патријаршији живећег много олакшало тиме, што по укупном броју у највишјем краљ. решкрипту од 10. августа 1868. године изложених душа неби се више од 60 нов. на душу плаћало, гди напротив сада може бити преко половину парохија у српској нашој патријаршији имаде, које до 1 фор. и више на поједину душу распорезати морају;

3. Што би се уобичајени већ непоштени и скаредни начин кортешовања за свагда одклонио;

4. Што би се сада већ у велико, поради насилног утеривања парохијала, међу народом против свештенства посијана и расплођена злоба презрење и много друге неугодности јединим тим начином, кад се већ неће аутономија да крњи, одклоњене биле, и народ би се опет са својим свештенством сродио, ујединио и цркви својој прилубио;

5. Што би на посљедак мржње и презрења и међу самим свештенством нестало, пошто то наравно с тога бити мора, кад један од млађих а при том јошт и неспособнијих свештеника својим начином кортешовања или протекцијом једну од бољих парохија добије, за коју је случајно и старији а и способнији свештеник компетирао, али му није прирођено тим начином.

Другом приликом рад сам, ако ми у вашем поштованом листу места дозволите, писати и о другим стварима и невољама из ове дијецезе, које ваља путем јавности лечити и исправљати. (Радо ћемо примити. У.)

Један Србин.

Карловци. — Једва се изгрлише и изљубише цариградске и пештанске софте. Морало им је слатко бити кад се тако дуго љубљаху. То за цело не беше један пољуб.

Мора се човек чудити оном мађарском кавалерству и галантерији, којом су дочекали мудраце са истока, и саме се софте чуђаху те од свег срца радоваху, што се уверише да у Пешти право братско срце за њи куца.

Но баш том искреношћу показаше се Мађари у свој својој наготи пред светом, збацише несносну образину образованости, која их је прикривала толико стотина година, те увиди Европа, да у оној шпицастој глави под црном коврцавом косом ври азијатски мозак, а у жилама још стара монголска крв тече. И заиста о том нема сумње, кад се сравни само физономија софтанска са мађарском.

Али то небеше прост излив пријатељства млађаних срдаца, јер кад се узме на ум да су ту партиципирали и виши чланови државе — заступници на угарском сабору — кад се проучи смер њихових говора што падаху с једне и друге стране, одобрење мађарског народа — дакле слава народна, напокон и време у ком се то догађа, онда нам сувише озбиљно изгледа та свечаност.

Уверава се додуше са високог места, да је то све приватне нарави и сам је Андрашија рекао: сваки грађанин може приватно ићи камо хоће и сме дочекати кога хоће.

Кад се већ није могло забранити младенцима пештанским ходочашће у Цариград, којим заиста ништа не добише сем почасти трулим нарацама могао се предупредити софтама долазак за ког се знало, да ће бити политичне нарави. Зар се збиља ни онда није могло ублажити кад се видило да је свечаност узела ток противан политици државној, већ се пустило да кулминацију преврши? Држава у којој је главни извор снаге у сваком погледу, живаљ словенски, није вољна њима за љубав да препречи срамно провоцирање Словена, није кадра да забрани оне грдње на Русију и руског цара с којим је она у пријатељству. Да, ал ту лежи сва тежина, је ли у пријатељству.

Свакако је за Мађаре „долазак софта“ и „Корвина“ хисторичан акт, а оће ли друге какве важности имати, време ће показати.

Него би Славенима тај пример заиста могао бити за углед. Гледећи како се туђи народи грле и љубе, како да се не запитамо, зашто Славени један другом бар не пруже руке; зашто се Срби и Хрвати гоне?

Мислим да нећемо наћи узрока код Срба. Србија и Црна Гора не прави сметње Хрватској. Срби у Турској и немисле о Хрватској а Срби у Хрватској нису никад изневерили браћу Хрвате; него шта видимо, Хрвати им одузеше школе, гоне их на хрватство; Срби се не даду, отуд све заћевице; Србију грде што тежи да ослободи браћу своју, чак и раји не дају мира. Мало ли је њој муке од Турака већ је Хрвати цепају напунивши Босну и Херцеговину фрањевцима, који својим заводљивим језуитским фразама мисле све похрватити. Србија брани од тога те је за рају и себе жртвовала ал је слаба на малакса; но њену праведну ствар преузима Русија; Хрвати су и њој противни још од вајкада, и оно је само загребачки језуитизам, што поздравља руског цара као избавитеља, што каже да се Хрвати радују руском подузећу, кога мисли „Обзор тиме оманути, руског цара или себе? На што празне речи кад дела говоре; али језуитски образ може све да поднесе; јавно хвали Русе а радује се оружању Аустрије и већ јој приправљ стихире и кондаке да запева кад у Босну пође.

Хрвати су се са својим тенденцијама — да Босна дође под Аустрију — завадили са целим славенством. Срби штују све Славене као браћу и често се позивају на славенске листове да ови пресуде о размирици са Хрватима, а кад би ови саветовали Хрватима да се окану тога правца, „Обзор“ би се напео те би свој јед на њи сипао.

Срби се често позивљу на Чехе, јер су они најинтелигентнији народ словенски и јер су они врло важан фактор у овој монархији, они најбоље знају по искуству како би штетно било по славенство да Босна под Аустрију дође, и кад су о томе чешки листови разлагали, ко им је на то одговарао него „Обзор“ грдњама. Тако исто са Словенцима — од њих хоће „Обзор“ да начини домену Хрват-

ску — и у последње време с Русима. И заиста нема једног јединог словенског листа с којим „Обзор“ није у сукоб дошао.

Ето ш чега нема слоге међу Срба и Хрвата, нити ће бити док се Хрвати тако уздрже; но изгледа да ће они тешко од тог одустати кад „Обзор“ непрестаје грдити Србе. Тако је пре неки дан дошао једну политичну песму Сундечићеву, у којој свој као „на река вавилонских“ плаче и грди српство, што је оно само с поља српство а у истини не. Песма се односи на распру између Срба и Хрвата. Сундечић грди своје српство а невиди да је хрватство криво; у осталом у песми нема ништа објективнога; песма је излив чуства; песма је фантазија.

Ако Сундечић неуме бољу родољубну песму спевати, нека се и таких окане.

„Обзор“ је ту песму пропратио примедбом: „Ето то је за оне, који оће да праве вјерску народност.“

Знамо да су далматински Срби колико Срби толико и Хрвати, ал да тим својим средњим правцем желе српству шкодити, то једва можемо мислити; па ваљда и Сундечић, који искрено жели слогу, није знао да ће „Обзор“ његовом песмом правити капитал за хрватство.

У Карловцу 23. априла. (*Хрватске софте.*) Првосвештеник правоверних у Риму је рекао: цео славенски кривоверни свет се уздрктао, јер тешка рука божија на њему почива! Ако свети отац поле имаде уплива на развитак догађаја, тешко православном народу, који се толико о католичке следбенике огрешио, да их није на колац набио, да није ни један францишкански „клоштар“ заједно са фратрима спалио, — да ни једном Антуну мециди орден дао није, као што су то чинили садањи противници руски на бојном пољу. А света столица мора имати право, јер је infalibilis.

Још се Руси од овог ужасног потреса ни освестили нису, кад се хоризонт опет наоблачи, а муње севати почеше; громови читаву Русију потресоше. Мађарски глобус је устао јавно проти „кривоверној“ Русији, изјавио је своје симпатије Турцима, јер је софте турске раширеним рукама дочекао. Данак овај никад кривоверан свет заборавити неће, а ишчезнели му мало из памети, нека загледи у дневник угарског сабора. —

Већ и ово двоје морало би сваку другу поле слабију државу потрести, те би nolens volens оруже положити морала. И нико се томе чудио неби, и сваки би морао признати, да се нико проти столици римској а мађарском глобусу борити не сме и не може, ако је рад, да „овог света сретан, а оног благополучан буде.“

Али ево јада по све нас; стрепи славенски кривоверни свете; Русија полажи оруже и још се за времена повуци часно у своје границе, јер — и хрватски младенци рекоше. А шта? Risum teneatis amici.

Пре него што речемо ми, шта су хрватски младенци рекли, морамо рећи: да су то они исти младенци за које „Обзор“ рече: да у изјавама показују крајњу ароганцију, а на испитима крајње незнање; али исти младенци, због којих је „Обзор“ загребачко свеучилиште „осињаком“ назвао; а напослетку они исти, којима је историк Мајков рекао: „седи руга у крај пута, свакоме се руга а њој свак“. Као што се даклем „јасно као сунце“ види, достојна индивидуа, да се о њима неколико речи прозбори.

Ergo: и хрватски младенци рекоше. Али шта?

У једном јавном локалу загребачком искупила се 2. маја т. г. красна кита таквих индивидуа. Озбиљност времена захтева, да се и они договоре, које ће становиште при сувременој ситуацији заузети, и као што је опће познато, о томе се најбоље даје говорити при чаши вина, на јавном месту. Пошто се дуго дебатовало о овом и оном, пошто се наздравило кућевним, или боље народним патронима; Старчевићу и покојном краљу Кватернику једногласно: слава повикало, отпева се са највећим одушевлењем она знаменита песма:

Живила Хрватска
И њезина права,
Чувала се изрода
Славо-српских глава!

Напокон, устане један оратор, који, ако баш није ни Димостен ни Цицеро, може се ипак са првим у толико сравнити, што му беседа мора ударати на уље, јер је у пола дванајст ноћу држана. Духовита је такођер, јер је оратор пун духа, који је под именом „алкохол“ познат, био. У осталом што да га фалим; ево беседе, народе, па суди:

„Па истоку се отворила борба између два велика народа. Није толико међу два народа, колико: између једног народа, и једне владе. Турског народа, а руске владе. Борба та имаће велика уплива и на политичан положај хрватског народа. јер победи ли или онај народ, или та влада, по нас је зло“. Између два зла, мишљаше оратор, ваља бирати мање, те рече овако: „Турски је народ изображен, способан, да цивилизацију шири, руска је влада представник русисизма, варваризма и сибиризма, те с тога дижем ову чашу у здравље врховног заповедника Турске војске, Абдул-Керим паше, нека Русе победи, те тиме и највећем душманину наше домовине србизму крила подсече!“

Громовито, „живио“ заори се на ову здравицу.

Благо хрватском народу, док га *таки* младенци заступају, носећи софтама турским скуте а палећи тамјан Абдул-Керим паши. Благо му с тога, што му може лако Турчин у походе доћи. Сретни су људи, који заборавe на своју повесницу; који данас јавно веле: „У ово доба, кадно све више дозријева света борба хрватскога народа у Босни и Херцеговини проти четирстогодишњему свому господару и мучитељу османскому царству (зри прву младеначку изјаву)“, а сутра том истом мучитељу „хрвртског народа“ наздравља; који су онда у свом елементу ако могу Србу намећати име „Хрват“ (зри допис у „Обзору“ из Раковице бр. 29. 1876.) и клеветати, да ће „православни у ових страних ово време буне (српско-турски рат) а рата у Турској, па се дићи на католике; — сретни су, јер су ништи духом, а вели свето писмо, да су *таки* људи блажени.

Ја не знам, јесу ли се при овој описаној прилици држали Срби идеалнога, а младенци реалнога правца, то стоји на „Обзору“ да реши, али нека се на сваки начин „Обзор“ из овог примера научи, да и он не може бити свугде, као ни владика Живковић, те по томе нека и он своје дописе са мало већом резервом уврштује.

Славно уредништво! сувише велику почаст указа ћете хрватским младенцима, ако их на јавност, пред српску публику изнесете, ал учините то ипак као одговор на фарисејско питање: „Ко изазива?“

Не може ми се на ино, а да им не кликнем једно: Е, сос срећа, џанум! Имш-Алах!! **С.**

Из Хрватске. (*Конфесионалне школе у Троједнници.*) Познато је нашем свету да је др. Јован Суботић прошле године донео на загребачком сабору предлог, да се неки параграфи новог школског закона преиначе у корист конфесионалних школа. О нужди и животној потреби конфесионалних школа за српски народ довољно је и говорено и писано, и сваки свестан и поштен човек *који пошта цел народних школа, а уједно познаје српске друштвене, црквене и народне прилике*, мора бити за конфесионалне школе. Уништењем конфесионалних и стварањем комуналних школа задат је велики удар православној цркви у Троједници и уједно отргнуто је из руку народних учитеља надмоћније средство моралног и образовање будућег народа. —

Предлог Дра Јована Суботића ствар је праведна пред богом и народом: *народу се црква и морал чува и спашава.* Ко то руши, тај нек одмах у напред подиже тавнице.

Но ових дана изађе у загребачком „*Обзору*“ дугачки и широки чланак под насловом: „*Проти Суботићеву предлогу гледе конфесионалних школа*“. Наслов већ каже, шта је у том чланку. Писац нам наваља благодети комуналних школа, али нигде не спомиње разлоге, за што ми тражимо конфесионалне школе, па да њих побија, него место тога цитира на крају чланка неке реченице повађене из „Заставе“, као: „Позивамо српске учитеље и свећенике, да се пробуде из дремежа, да буду покретачи народног духа „свести српске!“ или: „Дижимо школе, које одговарају духу народа српског и духу православне цркве и вере!“ и т. д.

Дакле ви збиља мислите да ћете Србе дотле довести, да се одрекну имена и цркве своје! Лоша ће вам бити срећа! Што својим учитељима и свећеницима уписују у најплеменитије врлине, то уписују нашим учитељима и свећеницима у велеиздајство!!!

Даље се у том чланку вели, како конфесионалне школе „*неговаху хрваштину слабо или никако*“. —

Није требао споменути чланак бити тако велики, требао је само ово рећи, па бисмо одмах знали, за што је противан конфесионалним школама, јер му остали разлози и онако не вреде ништа.

На послетку писцу тога чланка на једаред прекипе срце, а ваљда га и памет оставила, па кад не може друкчије, а он удри на „православно“ учитељство, на „православну уредбу“ и на „православне препарандије у Пакрацу и Карловцу“.

Ово последње скопчано је с тако подлим клеветањем, да би било испод достојанства сваком поштеном човеку, кад би на то штогод одговарао.

Да лепим ли се средствима служите за обрану свога уверења!

Братинске слоге и љубави међ Србима и Хрватима нема под другу цену, до ли једину: „*Сваком своје*“. Ако је сабору троједне краљевине стало до те слоге и љубави, предлог ће Суботићев бити усвојен. — У осталом већ би време било, да и наше владике с патријархом на челу свом снагом положаја свога најозбиљније проговоре, јер се већ сувише далеко загазило. —

ВЈЕСТИ ИЗ САРАЈЕВА.

И опет промјена: Назиф-паша збачен је, на његово мјесто долази Масар-паша са Костан-пашом као мустешаром (помоћником). — 15. о. м. Усташи су имали бој у тешанској нахији у Крњину и у дрвенској код Дугог поља. Било је неколико шеита. — 14. априла девет добро наоружаних војника (од редифе) уђу у кућу Ристе Паића, у селу Годуши, близу Високог; њега свежу и мајку му, пак кад му жену Ружу силоваше на очи, тад га на *комаде исјеку*, мајку му изпребијају а жену са собом поведу. Је ли мало?!. — 17. о. м. Ивану Карну на сред чаршије у Високом редифи на мртво убију, што им не ће дати 15 гроша, што сирома за ћумур уватио бијаше. 21. „Дугоносићи“ под предсједништвом златошеширног, а уз асистенцију ритера и црноризца држаше сједницу на којој једногласно изабраше за гувернера биоградског, Клименту Божића, концеписта свога, а „Обзор“ прогласише, званичним новинама велике хрватске државе. У истој сједници закључише 5000 колаца наручити да се повјешају они јунаци од којих је Петрановић 5000 дук. узео, премда секе: Даша, Госпо, слатка Мера et com. рекоше. да им се чини, да они нијесу дукате добро избројали. Један њиов слуга који је „вјешти путник“ рече: „тешко да би се могло 5000 дук. скупити, кад би све хришћане тешањске нахије продали. „Али му рекоше: ти ћути; наше је само да се штампа; „Обзор“ је наш; он мора тискати што му се заповједи. Разиђоше се, без да су се могли сложити, ком ће поднети декрет за ова именовања да га подпише. —

Сваки дан муниција се шаље, а војска је већ сва отишла. Овдје говоре да ће 25—27 су четири стране напасти на Црну Гору. Говоре да је Србија опет војску код Дрине под Бјељином избацила. —

15. о. м. Четворица аскера на ћуприји фојничкој оборе фратра с коња, отму му 1500 гроша и све до кошуље и бјели гаћа шњега свуку, псујући му на иљаде крста.

Измет-паша Узунић, који је противу Деспотовићеве чете пошао, причају путници да велика зла мирним хришћанима чини. Жао нам је ово чути, да овај потурчени Србин, сарајлија, и то у овом часу браћи својој чини. Пе, Узунићу, тако, јер ће ти на на нос грјеси искакати.

Грјех противу, не само српства, него свег хришћанства кога се спрема да учини муфти арамија Антим, пратићемо орловским оком, и у своје вријеме јавити се свима учесницима.

„Ритер Дугоносић“ видећи да су му се нагнули и оће да му се пролију масни лонци, прича народу басну о магарцима, који су се радовали што им је самарџија умро, на што стари магарац (а то је за себе шћео тај мудрац Дугоносић рећи) опази им: да им је луда радост, јер ће млади самарџија самаре градити, који ће магарцима садна правити. Јелте да је то баш ритерска глава. Штета што га Александар није прије знао, него ли заповједио војски да турску границу прелази. Спасао би тако мују старог самарџију још неколико вјекова.

Дао бог те наш народни сужањ Милетић други ђурђев-дан у ослобођеној и уједињеној српској држави славио. Та и онако ово његово тавновање биће најсјајнија епизода његове свјетле историје. Бог и свети ђорђе дао му снагу да здрав и жив издржи муке за народ свој! —

Књижевност.

„RAZGOVORI“ МИХ. ПАВЛИНОВИЋА.

(Свршетак.)

Сад да пређемо опет на ствар. Мајков у скорашњем одговору хрвацкој акад. младежи загребачкој ненаходи да је Херцеговина игда била подложна хрвацкој држави, о чему овако се изражава: „Како се дакле у опште рјеч може водити само о Захумској, као области, која је понајближа Хрватској, то и опет велим, да нема никаква извјешћа, да је она икада припадала хрватском краљевству Звонимира, а једва је и могла припадати, јер се Звонимирова краљевина у то доба већ паду клонила, и ако јој папа бјеше послао мач и круну. Према томе посве је ближе истини да у време Звонимирово Босна и Херцеговина у опсегу, у коме се данас разуму, нису ни могле у целини припадати хрватском краљевству. Неки на основу веома поузданих извјешћа, преносе владавину хрватску у доба краља Држислава (970—1000), но он је владао много пре Звонимира, а није вјенчањем притврдио владавину своју. Много је вјерније, да су се и по историском праву ка Хрватској односиле само двје херцеговинске жупе: данашња Купрешка и Ливенска, што припадају Турској а граничe и сада не Хрватском већ Далмацијом.“

Премда сам довољно написао о Босни, ипак ћу још два три редка придодати, у колико се тиче историчног права на исту. А. М. Качић[1]) ево како пише о разноврсним владавинама у Босни: Ovo kraljestvo bi vladano od kraljah Dalmatinskih[2]) kako i ostali vas narod Slovinski. Posli toga od Bana iliti Dukah horvatskih, drugda posebi imadihu Bane, drugda zajedno stahu s Rascianim: to jest podložni bihu kraljem od Rascie; a najposli bihu vladani od svoih vlastiti kraljah и т. д. Из ових рјечи држим свак ће ласно докучити, да су Хрвати врло мало владали српском облашћу Босном, и то не краљеви њихови већ банови, и то највише намјешћени од својих господара угарских краљева, као неки намјестници, док Бошњаци нису се бацили у крило Србима, и после опет отргли се од исти и почели самостално владати. Овђе ћу сад у кратко из историје навести колико пута Босну находимо под Србијом. Најприво Будимир краљ српски и далматински пошто подјели Србију на двје области: Босну и Рашку, владао је над истом[3]), послье поставио је жупане. Жупани послье владаше над истом сами по себи;[4]) затим опет краљ српски Бодин освоји Босну око год. 1080 и постави свог жупана Степана.[5]) Почетком XII. стољећа српски вел. жуп. Бјели Урош даде је у мираз ћери Јелени, а по томе она своме мужу а његовом зету краљу Бели II. (сљепоме) и од тада Босна поста бановина, и од тог времена оста сузерена Угарској до Немање I., кога је бан Борић припознавао за свога врховнога господара, а то је јасно, јер га видимо да му помаже у битци код Приштине против Радослава и брата му Владимира.[6]) Бићир послье одврже се од њега, али за кратко вријеме, јер морао се покорити Геизи II.[7]) Опет Босна допаде Србији и то год. 1286. кад Милутин краљ српски узе Јелисавету, сестру Ладислава краља Угарске, доби Босну у мираз; тако по тврђењу неки писаца, други би хтјели, кад је за бана Котромана настало безвлаће да се је Милутин умјешао оружаном руком у босанске ствари и да је онда тек фактично завладао јужном чести Босне. Од Милутина пређе Босна у руке Шубића брибирски кнезова. Неки кажу да је Паво купио Босну од Милутина, а други би хтјели да је отео оружјем пошто је био наименован баном приморски градова од краља Ладислава IV. Даље познато је сваком како је цар српски Душан силни завладао већом чести Босне и Далмације, и уздржао све до смрти. Од Душана у напред Босна је остала већом страном независна, него ли сузерена Угарској.

Ово је у кратко у колико засиже српско исторично право на Босну. А може ли бити рјечи о хрватском праву на Босну? Узмимо да су и краљи хрвацки владали Босном, па шта то вреди, и Мљечани су и Мађари владали хрвац. Далмацијом, али ипак немају на њу никаквог права. Знате ли г. каноничe да се данас државе по народностима конституирају? „Владати за неко вријеме, као што вели проф. Мајков, маленим дјелом цјеле једне земље, и то под случајним стицајем повољних прилика, још не ствара историчко право и не може дати повода вјечним претензијама упаточ свима осталим условима, међу којима народност и наклоност становништва стоје на првом мјесту.“ Човјек који поле познаје историју Босне, мора потврдити да њена историја није друго него историја једне чести Србије, почем је један народ. Истина да су Мађари и Хрвати закидали у аутономију Босне, но узев у претрес свестрано с критичког и прагматичког погледа, и држећи се строге непристрасности, могу савјестно тврдити: да сваки главни момент босанске историје зависио је од српске Срби су преходници били Босанцима. За славном периодом Душановом одма сљеди послье непуних тридесет година и славна периода Твртка II.; за поразом Србије на Косову сљедио је после седамдесет година и пораз Босне код Јајца. Ово је браћо живи доказ како је једна те иста природна судбина била ових двију српских држава Рашије или Србије и Босне. Претензије такове правити на Босну, као што их прави кан. Павлиновић и ђаци хрвацки у Загребу, прелази сваку стрпљивост. Тога назад хрвацки родољуби и књижевници без разлике и несањаше нити икада на уму имађаше, да паче то право припознаваше увјек за природно право српско. Ево како се о томе врјед. књижев. хрвацки Ф. Курелац[8]) изражава: No ovaj zadnji (Рус) slavno je uzkrsao, robovavši dve stotine godina. I Srbin jedno pleće izvukao ispod žrvnja turskoga, nu ono drugo (Bosna) — krste bože pomiluj! — Не би ли могли и Срби покушати, кад једном находимо у старим листинама да је Радослав краљ српски и далматински имао под собом бјеле Хрвате[9])? Па није ли завладао Душан Далмацијом до Скрадина? Ненаходи ли се на грбу Душанову и грб Далмације, Хрватске и Славоније? Па шта би рекли г. каноник кад би Срби правили претензије на хрвацке земље? Али Срби неће, нити желе туђих земаља, јер их учи само искуство и повјестница да „ко ће више, тај ће мање.“ Они траже згодно српске земље српске провинције, њима није до притиснућа туђи народности, јер знају да је (као што вели славни Гроциус) jus usurpatoris nullum est и да закидање туђега прије или послье присјести мора.

Ово неколико рјечи ауктору „Razgovora.“ Нек немисли да смо послье Ђуниса духом клонули и да смо се дали у руке афоризму: laissez laire, laisser passer, већ да види да му Србин неће остати дужан, а с друге стране нек му служи на знање да којешта, што протурива у свјет брзотиском „Н. Листа“, неће свак слепо да купује. Ово нек служи и за сву ону господу, што су једног мишљења са г. Павлиновићем, па тко има очи нек види, а тко има уши нек слуша. Dixi et salvavi animam meam

У Грацу на Лазареву суботу 1877. **К.** Кулиф-анти онда Канд. прош. у Грацу

---

[1]) Razgovori Ugodni (изд. нов.) ст. 129.

[2]) Качић овђе разуміе од краља српски и далматински јер тако находимо у свим повељама и код свих стари писаца.

[3]) B. Assemani Kalend. eccl. univ. T. III, P I. cap. II. Du Fresne Fam. dal. slav. (из. нов.) ст. 116.

[4]) Corp. scrp. hist. Byz. код Стритера II. с. 246.

[5]) Šafarik: Sloven. Starož. II. § 31.

[6]) Schimek Polit. Geschichte des Königr. Bos. u. Ram. ст. 42.

[7]) Ibid. стр. 43.

[8]) Види његово дјелце: Recimo koji ст. 67.

[9]) B. Du Fresne: Fam. dalm. et slav. ст. 42... Qui cum Albi Croati defecissent Bellico quordam duce: ingentem exercitum conscripsit, cujus partem alteram dedit Ciaslavo filio, deletis tandem rebellibus, Rodoslavus captivos suos omnes liberos dimisit.

Код Качића (нов. изд.) стр. 52—53 такође се находи и у пјесми и у прози.

НОВИ САД 30. апр. Како још није такво удесно време, да би се наша позоришна дружина могла кренути на пут да представља у арени, то је управа, као што смо извештени, приморана, да отвори претплату још само на осам позоришних представа. Ми ту намеру наше позоришне управе поздрављамо искреним весељем, радујући се од срца, што ћемо још за мало имати прилике да се науживамо добрих, складних представа, које се већином тако вешто изводе, да могу слободно издржати и строжије захтеве критичарске. Управа се и до сада својски трудила, да које новитетима, које одабраним репертоаром, а које уметничким приказом свакога комада набави нашем свету права уживања и племените лепе забаве, па је у томе и успела, а да ће у том правцу и даље радити, то нам није нужно ни напомињати, особито кад се сетимо да управа нашег позоришта, никад није много обећавала, али је тим више настојала да сваком праведном изискивању за доста учини. Ми јој желимо добар успех, а од нашег се света надамо, да ће се тој намери својски одазвати.

— 24. априла (6. маја) о. г. преминуо је у Турчанском Св. Мартину честити родољуб словачки *Вељам Паулини-Тот*. Покојник је био подпредседник укинуте „Матице Словенске“, почасни члан „Матице српске“ и „српског ученог друштва у Београду“. Пре неколико година заступао као посланик слободоумне народне странке кулпински срез на угарском сабору. Вечан му спомен!

НОВИЈЕ.

Из *Бечa* јављају, да није истина, да ће гроф Зичи порти јавити да ће аустријска војска ући у у Босну или Србију; гроф Зичи је добио само налог, да чува интересе аустро-угарских поданика у Турској и да се заузме за пловидбу дунавску, која је у опасности.

— Из *Букурешта* брзојављају бечкој „Преси,“ да је 26. априла на конференцији сенатора и заступника румунских Розети предлагао, да се у сутрашњој јавној седници *прокламује Румунија независном. Предлог је усвојен. После прокламовања краљевине огласиће се рат.* — По једној депеши, што је 26. априла стигла у Браилу, Руси су на малим чамцима прешли један рукав Дунава и под топовском ватром дошли до Мачина. Ноћу 27. апр. отправљена је дворовима споменица, коју је саставио Коголничану.

— Из *Париза* брзопишу, да ће француска влада одговорити на окружницу Горчаковљеву само то, да ју је примила и узела на знање.

— Из *Лондона* брзојављају под 26. апр. да је дебата о Гледстоновој резолуцији после дуже расправе до четвртка одгођена. — У горњој кући енглеског парламента напао је Ритланд владу због одговора Лорда Дербија на руску окружницу. Дерби изјави, да Енглеска није могла пристати на споменицу берлинску а да не буде са Русијом увучена у турски рат. Дерби се не сумња у искреност изјаве, коју је у своје време добио лорд Лофтус од руског цара, али тада је руска војска већ била спремна за рат.

— Из *Букурешта* јављају под 26. апр. да су у *тајној седници* претресали сенатори и заступници питање о учествовању у рату. Већина заступника је за рат; у сенату је већина сумњива.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Свима пријатељима и познаницима, који својим многобројним присуством при погребу мога нигда незаборављеног супруга *Аксентија* последњу почаст указаше, као и гг. свештеницима, који саучешћем својим мојој тузи олакшаше, тако и општини крчединској овим јавно најсрдачнију захвалност изричем.

У Крчедину, маја 1877.

Тужна супруга
ЉУБИЦА уд. МОЛОВИЋ.

ПРИПОСЛАНО.*)

Отворено писмо „Заставином“ дописнику из Одесе под „З.....ц.“

У „Застави“ од 5. (17.) о. м. изишао је један допис под „З.....ц.“ у ком се критикује радња гг. Омзидова, Иванова и других друштвених чланова, за прикупљање новчаних прилога за помоћ угњетених Славена, а уз то напада се и на моју личност, као посредника тога друштва називају ме „шверцером“ и „шпионом Митад-пашиним.“

Што се тиче радње г.г. Омзидова, Иванова и осталих, на које се овим дописом удара, у колико ја неке од њих и њихову радњу познајем могу отворено и слободно тврдити, да су до сада радили искрено и поштено, за штаће их сваки беспристрастан поштовати, а потомство оних народа, за које се саузимљу, благосиљати. Но, ово остављам времену када ће факта говорити, а без сумње и они ће сами потражити г. дописника. Није ми намера ни моју радњу односно комитетских рачуна овом приликом правдати, јер њу правдају писмени документи, који се ни од ког не могу потрти. Са свим је треће што ме нагони да се са овим обратим „Заставином“ дописнику из Одесе, и да га упитам: Чији је онај изнесак у овоме допису под „***“? Ако је дописников, онда га позивам: да ми од дана кад ово писмо на јавност изађе па за десет дана јави своје право име са презименом и место пребивања, као и то: дал ме он собом познаје као онаког каквог ме у допису назва или је то ставио по казивању другога? па ако је ово последње, онда нека ми уједно јави и онога који му је то казао.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво.

Правда захтева да ми г. дописник одговори на положена му питања, јер ће тек на тај начин и он и читаоци „Заставе“ сазнати праву истину од које се поштени људи не стиде.

У Турн Северину 15. априла 1877.

С поштовањем
КОСТА ХРИСТОВ,
трговац из Турн-Северина.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

V. СВЕСКА (свеска за мај)

„СРПСКЕ ЗОРЕ“

изаће 1. маја п. нашем (13. п. р. и донеће осим Причања Вука Дојчевића, свршетка Тургењевог Фаталисте и наставка осталих започетих чланака и између осталих слика још и лик кнегиње Наталије, биографију кнегиње Милене, једну ратну слику, **опис ратне позорнице како у Бугарској тако и Црној Гори** и најзад предавање Лазе Костића „**О женским карактерима у српској народној поезији.**“

Уједно јављамо поштованим читаоцима да ћемо у VI. свесци (за јуни) донети свршетак Јакшићевог

„ЧИЧА ТИМЕ“

и неколико врло занимљивих **слика са бојишта.**

Позивајући српску публику на што обилатију претплату препоручујемо јој овај

сада једини српски илустровани лист.

Администрација „Српске Зоре“.
Wien VII. Burggasse 24.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

СИСАК 6. маја. (Шипуш и друг.)

Пшеница се држи непрестано на високој цени ф. 7,10—20 прва бечејска роба, али са истом немамо на нашој пијаци знаменитијег пазара, будући мала залиха не пружа купцем избора, с чега се исти на друге пијаце обазиру.

¾ жита, наполице, јечма нема.

Кукуруз је био заузео неколико дана, а то у половици прошле недеље, некако грозничаво мнење, нешто услед политичких одношаја, а нешто што је одноћ живљи био и робе понестало, те је у тој врућини купаца цена до ф. 4.50 натегла, ал од ово последња два дана је цена почела знатно узмицати, и нуди се већ пловећа роба за примање у течају ове недеље по ф. 4.12—40 на 50 килогр. пак јер поверење оживљује, да ће горње Дунаво отворено остати и робе из Влашке излазити, мисли се опће, да ће цена још даље назадовати, али ради доброг односа с друге стране око ф. 4.— се зауставити и учврстити.

Зоб није живахно тражена, али се рад умањене залихе на цени чврсто држи, да паче је још на више цене кренула а то прва банатска роба по ф. 4.50—70 а босанска у транзито на ф. 3.80—90 бечки цент.

Шљива (српски продано је у Трсту из овдашње залих 150 буради по ф. 10 и по до 11 злата, здрава нова роба тражена је са овом ценом, дочим је стара шљива занемарена и без питања.

Воде сујош у пола бајера за пловидбу изврсне. Време кишовито, обећава поновљење воде.

СРПСКО НАР. ПОЗОРИШТЕ.

ПЕДЕЉНИ РЕД ПРЕДСТАВА.

У недељу 1. маја: **„Стари бака и његов син хусар“.** Позоришна игра у 3 чина, с песмама, од Ј. Сигетије. —

У уторак 3. маја. **„Париски кочијаш“.** Позоришна игра у 5 чинова. —

У Четвртак 5 маја: **„Низ бисера“.** Позоришна игра у 2 чина, с певањем. —

У суботу 7. маја *први пут*: **„Ултимо“.** шаљива игра у 5 чинова, од Густава Мозера.

✝

Свима пријатељима, сродницима и знанцима јавља ожалошћена супруга Јулијана са својом децом Александром, Милевом, Нином, Милутином и снајом Милицом, да јој се супруг, односно отац парох карловски

ЖИВОЈИН ТРБИЋ

22. априла у 4 сата после подна, после кратког боловања у вечност преселио а 24. матери земљи предат.

Ожалошћена супруга Јулијана Трбић са својом децом.

✝

Тужним срцем јављамо свима сродницима и познаницима да се свевишњем богу прохтело к себи позвати нашу милу и никад незаборављену кћер, односно сестру

ДАНИЦУ НОВАКОВИЋ

учит. приправницу, родом новосадкињу

која је јуче пре подне у својој 16. год. после дужег боловања за навек преминула.

Тело наше миле покојнице биће сутра у среду 27. априла у 4 сахата по подне по православном обреду опојано и матери земљи предато.

Панчево 26. априла 1877.

Васа Новаковић, официјал у миру и опћ. иришког пор. оврховодитељ; Драгиња Новаковић, мати; Ленка Новаковић, сестра; Стеван Новаковић брат и 4. разр. реалац.

Прво ц. к. повл. паробродско друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ
ПУТНИЧКИ ПАРОБРОДА.

из Новог Сада од 10. марта 1877. почињући.

У Земун: уторником и петком после 7 сати у јутро.

У Земун и Оршаву: средом и суботом у 5 сати по подне.

У Пешту: понедељником, средом, петком и суботом после пола 11 сати пре подне.

Нови Сад 10. марта 1877

ОТПРАВНИШТВО.

Курз бечке берзе 30. апр. (12.) маја.

5% металици	58.05
5% народног зајма	63.85
Државни зајам од 1860 г.	106.75
Акције банчине	768—
Кредитне акције	134.80
Лондон	129.40
Угарске разтеретнице	71.75
Темишварске разтеретнице	69.75
Ердељске разтеретнице	68.50
Хрватско-славонске разтеретнице	70.25
Сребро	113.30
Ц. кр. дукати	6.14
Наполеондори	10.35
Немачке марке	63 60

ОГЛАСИ.

НАТЕЧАЈ.

У општини Чалми, Јаску и Добринци упражњена су места општинских начелнике са годишњом платом од 600 ф. за тим у Јаску место опћ. бележника са платом од 600 ф. и ужитком стана у нарави.

За попуњење ових места расписује се овим натечај тим додатком да молитељем ваља обложене молбенице предложити краљ. овој поджупанији до 15. липња 1877.

У Руми 7. свибња 1877. 1—3

КР. ПОДЖУПАНИЈА.

ОГЛАС.

Бочарски црквени одбор у седници својој од 25. априла т. г. закључио је своју цркву, која је на више страна од горе до доле пукла оправити, т. ј. или ти са шлајзовима стегнути, или по нужди свод бацити и ново направити.

Сви који су вољни овај посао предузети, нека изволе 16 маја други дан духова ове године по ст. кал. око 3 сата по подне у школску дворану доћи где ће уједно и лицитација држати се.

Сваки пак, који би лицитирао имао би 10 проц. од стотине положити.

У Бочари 27. априла 1877.

КАРИТОН РУЖИЋ, перовођа. — НИКОЛА МИЛИЋ свећеник и председник. 1—1

На овдашњој изложби награђене,

УТРВЕНЕ ЖЕЛТИН-БОЈЕ

за сваковрсно бојадисање, у свим бојама, добре и поуздане, исто тако *премаза* (фирниса) и *лака* по најјевтинију цену — препоручује

Бузек и др.
трговина спецераја и боја „код црног пса.“

4—6

ОГЛАС.

По закључку црквено-школске седнице од 3. 15.) јануар. о. г. а по одобрењу славног административног архид. одбора од 18. марта о. г. бр. 121.—61. расписује се по други пут минуендо лицитација ради оправке овомесне цркве крчединске на дан 10. (22.) маја о. г. у 10 сати пре подне, на коју се подузимачи позивају. Предрачун се уготовљен налази код овомесне црквене општине.

МИЛОШ ВИДАКОВИЋ, црк. перовођа. — ТОША НЕДЕЉКОВИЋ, подпредседник. 1—3

СТЕЧАЈ.

Услед закључка правосл. црк. општине у Руми од 6 фебруара 1877 бр. 3. правиће се у св. Николајевској цркви 36. комада нових столова.

Тко овај посао добити жели. нека се при дражби на мањак, која ће се дне 9 (21) маја 1877 на лицу места држати, наћи изволи.

Црквено-школски одбор у Руми 24 апр. 1877.

САВА ФИЛИПОВИЋ, перовођа. — П. ФИЛИПОВИЋ, председник. 2—3

ОГЛАС.

Једна кућа у селу Јакову с регалним правом (Schildgerechtigkeit) с три собе, кујном, амбаром, подрумом, шталом, шупом, а на истом плацу још једна кућа с дућаном, са три собе и кујном, великом баштом, преко 2 ланца величине осим тога до пет ланаца земље у два комада, 3 ланца у селу, а два у околини села — продаје се из слободне руке. Ближа условија издаје у Земуну

ТОДОР П. ЗЛАТИЋ
кафеција.

ОБЈАВА.

Доленодписани овим објављују поштованој публици да ће се у понедеоник

2. (14.) у 9. сахати пре подне

путем јавне лицитације и у присуству једног од варошких комесара продавати све оне заложене ствари, које нису за време извађене или пролонгиране.

Сви они, који желе њиове не за време извађене ствари извадити, нека то пре почетка лицитације учинити изволе.

У Новом Саду 27. априла 1877.

С поштовањем
Браћа Вајнфелд,
футошка улица.
2—2

СТЕЧАЈ.

На упражњено место српске учитељице на троразредној школи у Долови с којим је скопчана годишња плаћа од 400 фор. а. вр. и слободан стан расписује се овим стечај до краја месеца Јува о. г. по рим.

Поред обучавања у свима прописаним наставним предметима спада ће у дужности учитељици и обучавање у женским ручним радовима.

Просителке имају своје на сремски уред у Ново-Село (Neudorf) управљене молбенице уз означење доба живота, сведочбе учитељског оспособљења, моралног владања и досадањег службовања до гореозначеног рока поднети.

Од просителке иште се поред наставног и знање немачког језика.

У Долови 2 маја 1877.

3 3 — ОПШТИНТСКИ СУДАЦ

ОБЈАВА.

Др. В. ДИК

зубни лечник из Будим-Пеште

јавља поштованој п. н. публици да ће се још само 8 дана овде бавити. Ординира од 9 сах. у јутру до 6 сах. по подне у гостионици код „царице Јелисавете“ бр. 22. 2—

„АСИКУРАЦИОНИ ЂЕНЕРАЛИ“

(ОПШТЕ ОСИГУРАВАЊЕ)

У ТРСТУ.

Подписана главна агенција слободна је позвати да се осигуравају производи земље противу

ШТЕТЕ ОД ТУЧЕ

уз гаранцију потпуне накнаде, јер ће она и ове године исте премије као и пређашње године урачунати и при плаћању даће олакшице.

Друштво „Асикурациони ђенерали“ у Трсту, које она заступа притјажава капитал од

4 МИЛИОНА 200.000 ФОРИНАТА;

у подпуно издатим акцијама; даље врло знатан непрестано умножавајући се повелики резервни фонд и за време свога 45. годишњег постојања је преко

115 милиона форината

за штете накнаде дало, и ове чињенице више сведоче по све речи, да је овај завод на солидном тамељу и да даје сигурности свима партајама, које код њега осигиравају.

У пријатној надежди, да ће те се услед горе означеног побуђени наћи ваше земне производе код асикурациони ђенерали осигурати, позива потписана главна агенција да се осигурава

ЖИВОТ И ПРОТИВУ ВАТРЕ

и то под врло угодним условима, препоручујући себе и своје многобројне главне — и подагенте у провинцији, који ће дати обавештења и примити понуде осигурања.

С високопоштовањем
Главна агенција за Угарску ц. кр. прив. „асигур. ђенерали.“

5—6 **А. КОДА** у Н. Саду.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. — Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ — Српска народна задружна штампарија.